

EINSTEIN ve TANRI

-Bilim, Din, Ahlâk ve Özgürlük Üzerine-

Zehra ORUK AKMAN

EskiYeni Yayınları: 125

EINSTEIN ve TANRI
-Bilim, Din, Ahlâk ve Özgürlük Üzerine-

Zehra ORUK AKMAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
VADİ GRAFİK TASARIM VE REKLAMCILIK LTD. ŞTİ.
İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1
Yenimahalle/ANKARA • Tel: 0 312 395 85 71
(Sertifika No: 47479)

1. Baskı: Mayıs 2022

ISBN: 978-625-7673-37-2

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mahallesi Boyacılar Sokak No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

EINSTEIN ve TANRI

-Bilim, Din, Ahlâk ve Özgürlük Üzerine-

Zehra ORUK AKMAN

ANKARA 2022

Zehra ORUK AKMAN

1993 yılında Bitlis'te dünyaya geldi. Orta öğrenimini 2011 yılında Bitlis Anadolu İmam-Hatip Lisesinde tamamladı. 2016 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İngilizce İlahiyat Bölümünden ve çift anadal programı kapsamında Ankara Üniversitesi Felsefe Bölümünden mezun oldu. 2017 yılında Bitlis'in Tatvan ilçesinde MEB'na bağlı bir okula Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni olarak atandı. 2018 yılında Muş Alparslan Üniversitesi İslami İlimler Fakültesinde araştırma görevlisi olarak göreve başladı ve aynı yıl Van Yüzüncüyl Üniversitesi Din Felsefesi Anabilim Dalında "*Einstein'in Tanrı ve Din Anlayışı*" adlı yüksek lisans tez çalışmasını savundu. 2019 yılında Ankara Üniversitesi Mantık Anabilim Dalında başladığı doktora programına "*Klasik Mantıkta Konusunun Varlığı Bakımından Önergeler*" başlıklı tez çalışması ile devam etmektedir. Din felsefesi, İslam Felsefesi ve Mantık alanında çeşitli çalışmaları mevcuttur. Adem Akman ile evlidir.

*İlk hocalarım kıymetli babam Necati Oruk
ve merhum dedem Molla Abdurrezak Oruk'a...*

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	9
GİRİŞ	11
1. EINSTEIN'IN ENTELLEKTÜEL GELİŞİMİ	17
1.1. Einstein'ın Düşüncesinin Felsefi Temelleri	25
1.2. Einstein'ın Düşüncesini Şekillendiren Bilimsel Arkaplan ve Düşüncesinin Gelişim Seyri	29
1.2.1. Newton'un Kuramsal Fiziği	34
1.2.2. Kuantum Fiziğinin Düşünsel Uzantısı	45
1.2.3. Tanrı Evrenle Zar Atmaz: Newton Mekanîği ve Kuantum Fiziği Bağlamında Einstein-Bohr Tartışması	54
1.2.4. İzafiyet Teorisi'nin Evrenin Başlangıcı ve Sonluluğu ile Bağlantısı	67
2. EINSTEIN'IN TANRI VE DİN ANLAYIŞI	85
2.1. Tanrı Anlayışı	87
2.2. Din Anlayışı	112
2.2.1. Din-Bilim İlişkisi	124
2.2.2. İnsan Özgürlüğü ve Ahlâk	134
2.2.3. Vahiy, Peygamber ve Mucize	151
2.2.4. Dinler Arası ilişkiler Bağlamında Einstein ve Siyonizm	156
2.2.5. Ahiret ve Ölüm-süzlük	163
SONUÇ	167
KAYNAKÇA	177

ÖN SÖZ

Einstein ve Tanrı adlı bu çalışmamız, özellikle modern dönemde bilimsel alanda faaliyet yürüten kimilerince ateist olmak ile itham edilen Einstein'ın Tanrı anlayışı ile alakalı muğlaklıkları gidermek maksadı ile kaleme alınan *Albert Einstein'ın Tanrı ve Din Anlayışı* adlı çalışmamızın gözden geçirilmiş ve genişletilmiş halidir. Bu çalışmada, "Tanrı" ve "din" ifadelerini birçok söyleminde kullanmasına rağmen ateist olmak ile itham edilen fizikçi düşünür Einstein'a yöneltilen söz konusu haksız ithamın gerekçeleri tespit edilmek ve onun tarafından gerçek anlamda Tanrı olarak isimlendirilen aşkın bir varlık kabulünün ihtimali değerlendirilmek istenmiştir. Bu doğrultuda bilim ve felsefenin mutabık oluşunun tek bir zihinde nasıl bir varlık ve evren tasavvurunun şekillenmesine kaynaklık ettiği göz önünde bulundurulmuştur.

Einstein'ın din hakkındaki görüşleri aktarılırken, din-bilim ilişkisine dair düşüncelerine yer verilmiştir. Bununla birlikte, bir Yahudi olarak Einstein'ın Siyonizm akımına dâhil olmasındaki gerekçeler ve özgür irade, ahlâk, mucize, peygamberlik ve ahiret gibi dinî literatüre ait kavramlar hakkındaki fikirleri de ele alınmıştır. Çalışma süresince Einstein'ın entelektüel gelişimine katkı sağlayan durumlara kısaca değinilerek, onun bilim ve felsefi görüşlerinden eş zamanlı faydalanılmıştır. Onun kendi çalışmaları, konuşmaları, mektupları esas alınmış ancak önemli görülen ikincil kaynaklardan da faydalanılmıştır.

Çalışma konusunun belirlenmesinde destek olup, süreç boyunca engin hoşgörü ve donanımından faydalandığım, kendisine ne zaman danışsam büyük bir ilgi ve sabırla olumlu dönütlerde bulunan hocam Doç. Dr. Hakan Hemşinli'ye, kıy-

metli zamanlarını ayırıp, değerli katkılarda bulunan fizik alanında Prof. Dr. Cevad Selam hocama, tüm çalışmalarında olduğu gibi bu çalışmamda da desteklerini esirgemeyen Doç. Dr. Rafiz Manafov hocama, ayrıca çalışmanın hazırlık ve yayın sürecinde değerli katkılar sağlayan sayın hocalarım Dr. İzzet Gülaçar ve Dr. İbrahim Yıldız'a şükranlarımı sunuyorum. Bunun yanında kritik noktalarda yapıcı eleştirileri ile çalışmama katkı sağlayan Doç. Dr. Hüsnü Aydeniz ve Doç. Dr. M. Nasih Ece'ye de teşekkürü borç bilirim. Son olarak çalışmanın asıl mimarları olup, motivasyon ve desteklerini esirgemeyen anne-babama, kardeşlerime ve eşime sonsuz teşekkürler.

Zehra ORUK AKMAN

Ankara 2022